מחשבות על לימוד עם חברותא

בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד וְאִישׁ יַחַד פְּנֵי־רֵעֵהוּ

משלי כז:יז

הזמנה לשאול

במהלך 2018, פרויקט לימוד חברותא יצר משאבים חינוכיים כדי לעזור לנו להתבונן על ישראל בזמן שהיא מגיעה ל-70 שנים של עצמאות. זה מתאים שבזמן שהימים נהיים קצרים והשנה מתקרבת לסופה, נגמור את המסע הזה על ידי להתחשב בנושא של אחדות. פשוט להעלות אבל מורכב מאוד להבין, אחדות הינה ערך יהודי עם חשיבות גדולה וערך שלמסורת הטקסטואלית שלנו יש הרבה לומר כדי לאתגר את החשיבה.

כולנו תקווה ששנה הזו של חמישה משאבים נתנה לכם השראה למצוא חברותא, לקחת כמה טקסטים ולהתחיל ללמוד. אנחנו אסירי תודה לשגריר רגב לתמיכתו האדיבה של משאב הזה. כאשר אתם מדליקים נרות חנוכה, תחשבו על מה שמאחד ומה שמפריד בעולם היהודי שלנו ובמדינה היהודית שלנו.

חנוכה שמח!

chavruta@limmud.org

אחדות להישרדות

ספר מקבים א ב:יט-כג

[19]וישא מתתיהו את קולו ויאמר. [20]אם אמנם יסורו כל עבדי המלך גוי גוי מאלוהיו וישמעון לקולו להמיר את חוקות אבותיהם. [21]לא כן אנכי ומשפחתי, כי לא נסור ימין ושמאל מאחרי חוקות אבותינו. [22]חלילה לנו לשוב ממצוות ה׳ אלוהינו ולהפר בריתו אתנו. [23]לכן את דתי המלך לא נעשה, ואת חוקותינו לא נמיר בחוקות המלך.

שופטים כא:ה

וַיֹּאמְרוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִי אֲשֶׁר לֹא־עָלָה בַקָּהָל מִכֹּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, אֶל־ה׳: כִּי הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה הָיְתָה, לַאֲשֶׁר לֹא־עָלָה אֶל־ה׳ הַמִּצְפָּה לֵאמֹר מוֹת יוּמָת.

אברבנאל שופטים פרק כא

...שכל טוב ישראל והשארותם נתלה בהתאחדם יחד.

נקודות לשקול

אם אחדות מאוימת, כמה כפיה מוצדקת, אם בכלל, להחזיר אנשים לקפל?

האם אתם מסכימים שכל הטוב שבא לעם היהודי תלוי באחדות העם? מדוע כן או מדוע לא?

מה יוצר אחדות?– זיכרון

לחיות עם זיכרון

להיות יהודי משמעותו לחיות עם זיכרון ... רק היה הכרחי להמשיך את המסורת, לשכפל הג'סטות והקולות שהועברו מדור לדור והייתי המוצר הסופי. בבוקר של שבועות, הייתי שם עם משה, מקבלים את התורה, בערב תשעה באב, יושב על הרצפה, ראשי מכוסה עם אפר, בוכה ליד רבי יוחנן בן זכאי, בגלל חורבן העיר שחשבנו שלא ניתן להרוס אותה. בשבוע של חנוכה, רצתי לעזור למכבים, ובמהלך פורים צחקתי ואיך צחקתי, עם מרדכי שחגג נצחונו מעל המן. ושבוע לאחר שבוע, כאשר קידשנו את היין לשבת, ליוויתי את היהודים שעזבו את מצרים – כן, תמיד עזבתי את מצרים ושחררתי את עצמי מעבדות. להיות יהודי משמעותו ליצור קשרים, רשת של המשכיות.

אלי ויזל, יהודי היום (1978)

להתחבר לעבר היהודי

העבר הרחוק יותר קרוב מהעבר הטרי של אלפיים שנה.

דוד בן-גוריון, מכתב לנתן רוטנשטרייך (1957)

נקודות לשקול

לאיזה עבר(ים) יהודי(ים) אתה מתחבר אליו (אליהם)? איך זיכרון יוצר זהות אישית? זהות קולקטיבית? זהות לאומית?

האם זיכרון צריך להיות מדויק עובדתית כדי להיות אמיתי? מה עם הבנת יהודי אחד של זיכרון קולקטיבי שונה מהזיכרון של יהודי אחר?

האם הקמת מדינת ישראל מפחיתה את החשיבות של אלפיים שנה של חיים יהודיים בגולה?

מה יוצר אחדות – שפה

בראשית יא:א,ו-ז

[1]וַיְהִי כָל־הָאָרֶץ, שָׂפָה אֶחָת, וּדְבָרִים, אֲחָדִים.
[6]וַיֹּאמֶר ה׳, הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם, וְזֶה, הַחִלָּם לַעֲשׂוֹת; וְעַתָּה לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם, כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת. [7]הָבָה, נֵרְדָה, וְנָבְלָה שָׁם, שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ, אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ.

התחדשות של עברית

החלטתי שכדי שיהיה לנו ארץ משלנו וחיים פוליטיים משלנו, זה גם הכרחי שתהיה לנו שפה כדי להחזיק אותנו ביחד. השפה היא עברית אבל לא עברית של רבנים ומלומדים. אנחנו צריכים שפה עברית שבה נוכל לנהל את העסקים של חיים.

אליעזר בן-יהודה (מכתב לאשתו דבורה, 1880)

שלט רחוב תלת-לשוני בירושלים

תמונה מ-
michaelminn.net

נקודות לשקול

כהאם האחדות שמיוצרת על ידי שפה יהודית אחת מטפח הרמוניה או עוינות?

האם ייתכן שציונות הייתה קיימת או אולי תתקיים ללא התחדשות עברית?

מה אמור להיות המקום של עברית בישראל? מה המקום של ערבית? מה המקום של אנגלית?

מה יוצר אחדות? – ברית

תלמוד בבלי, ברכות ו ע״א

אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר ״שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד״ (דברים ו:ד) ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ״ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ״ (דברי הימים א יז:כא).

חוק היסוד: ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי

בשבועות האחרונים, חברים מהקהילה דרוזית – שכקבוצת מיעוט בישראל משרתת במספרים גדולים בצה״ל, כולל בחלק מהיחידות המובחרות שלה – אמרו שהחוק (הלאום שהועבר לאחרונה) שובר את ״ברית הדם״ בין ישראל והדרוזים. לאחר מעבר החוק, עשרות בכירים קודמים בצה״ל מיחידות כגון גולני והצנחנים חתמו על עצומה המביעה תמיכה בקהילה הדרוזית, אומרים ש״שאנחנו עומדים עם אחינו. ארץ הזאת ספגה את הדם של בניהם שנשפך והם עמדו אתנו כתף אל כתף.״

אנה אהרונהיים, ג׳רוסלם פוסט, 31 ביולי, 2018

נקודות לשקול

האם עם ישראל יכול להיות ישות יחידה בחוץ לארץ ישראל?

מה התפקיד של צה״ל כמקור אחדות בקרב החברה הישראלית?

איך זה יכול להתייחס לדרוזים? לערבים מוסלמים? לערבים נוצרים? חרדים?

אם בריתות יכולים להיות מקור אחדות, מה עלול להיות התוכן של ברית ישראלי חברתי?

מה יוצר אחדות? – ארץ

משנה כתובות יג:יא

הַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין. הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם, וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין.

ירידה

הגולה הינה מחלה ועלינו לא להתעסק עם ישראלים שמצטרפים אליה.

גאולה כהן, ח״כ (1980)

נקודות לשקול

האם עליה הכרחית או לא? מדוע כן או מדוע לא?

ציונות מסורתית ראתה ירידה במונחים מאוד שליליים. אם אתם גרים בישראל, איך אתם רואים את הישראלים שגרים בחו״ל עכשיו? אם אתם גרים בחו״ל, איך אתם רואים את הישראלים שגרים בקהילות שלכם עכשיו?

מה יוצר אחדות? – גיוון

משנה אבות ה:יז

כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי.

נקודות לשקול

כמה מגוון עם יכול להיות וגם להיות מאוחד? האם גיוון יכול לחזק אחדות?

מה, בעולם היהודי, אם הוא קיים, פוקד הסכמה נרחבת?

איך אתם רואים את העתיד של ישראל? האם החברה הישראלית מתקרבת או נקרעת לגזרים?

ההזדמנות של אחדות

... אנחנו חייבים לזהות שאיננו נדונים להיענש על ידי המוזאיקה הישראלית המתפתחת – אלא במקום זאת היא מציעה הזדמנות עצומה. זה כולל עושר תרבותי, השראה, אנושיות ורגישות. לא נוכל להרשות 'סדר הישראלי החדש' לפתות אותנו לכיתתיות והפרדה. אסור לנו לוותר על המושג של 'ישראליות'; להיפך עלינו לפתוח שעריה ולהרחיב את השפה שלה.

ראובן ריבלין, נשיא מדינת ישראל, כנס הרצליה, 2015

מסר מכבודו, מארק רגב, שגריר ישראל לממלכה המאוחדת

אני אסיר תודה ללימוד על פרסום המשאב החינוכי הנגיש, החד והמתחשב הזה כדי לשתף ולדון בסיפור בן ה-70 של ישראל.

כאשר אנחנו חושבים על שבעה עשורים של עצמאות, אנחנו יכולים לחגוג את ההצלחה שלנו בבניית מדינה יהודית ודמוקרטית, אשר מבטיחה בטחון עמנו והגדרה העצמית הלאומית, בנוסף לזכויות האדם של כל הישראלים: יהודים ולא יהודים באופן דומה. אנחנו גם יכולים לשמוח בטרנספורמציית ישראל לתחנת כוח של חידוש, אשר מייצרת הטכנולוגיות והתרופות שמשנים חיי אדם לרוחב כדור הארץ.

פרק האחרון הזה בהיסטוריה הארוכה שלנו עומדת כעדות לחזון הציוני שתיאודור הרצל תיאר בצורה חזקה ש: "כל מה שאנחנו מנסים (בישראל) להשיג עבור הרווחה שלנו, יגיב בצורה חזקה ומועילה לטובת אנושיות." בוודאי שכל עמנו יכולים להתאחד בגאווה מאחורי המילים הללו.

מחשבות על סיום לימוד עם חברותא

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם
מִן־הָאֶחָד
אֲשֶׁר יֵשׁ־לָהֶם
שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם

קהלת ד:ט

Limmud

לימוד הינו קהילה בינלאומית של לימודי יהדות אשר הוקם בממלכה המאוחדת ב-1980. כמעט כל שבוע יש פעילות או אירוע של לימוד באיזשהו מקום בעולם. אלה מאורגנים על ידי תנועות שורשיות עצמאיות העוקבות ערכים משותפים כולל בחירה, גיוון והתנדבות. קבוצות, מתנדבים, משתתפים, מציגים ותומכים מתחברים דרך חווית לימוד ודרך שיתוף פעולה כגון משאב הזה לחנוכה.

לימוד מבטיח שבכל מקום שתהיה, לימוד יכול לקדם אותך צעד אחד קדימה במסע היהודי שלך.

תגלה בעצמך ותשתתף ב **limmud.org**

Limmud, 1a Hall Street, London N12 8DB
office@limmud.org

Registered charity no.1083414

החומר הזה נאסף על ידי מתנדבים מלימוד מסביב לעולם: ג'ייק ברגר ויוני סטון, בראשות נתן אבנעים .נערך על ידי רובין מוס. תורגם על ידי קרן פרייסקל. מעוצב על ידי אורי ברקוביץ.

© Limmud, Chanukah 2018 / 5779

כדי לחגוג 70 שנה מאז הקמת מדינת ישראל,
ה-UJIA גאה לתמוך בלימוד הוצאה לאור עם המשאבים של 2018.

כולנו תקווה שנהניתם מללמוד עם לימוד בחג חנוכה הזה. לימוד הינו ארגון ללא מטרת רווח שסומך על תמיכתם כדי להמשיך את הפעולות שלו, כולל הוצאות משאב הזה. אנחנו נהיה אסירי תודה אם אתם יכולים לתרום כדי לעזור עם הוצאות האלה ושל כל הפעולות לימוד שלנו.